

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежана Христова Николова – ШУ „Епископ Константин Преславски”
на материалите представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „професор”
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

В конкурса за „професор”, обявен в Държавен вестник, бр. 57/26.06.2020 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” за нуждите на катедра „Педагогика и управление на образованието” към Педагогически факултет като единствен кандидат участва доц. д-р **Жана Атанасова Янкова**.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Във връзка с изпълнение на заповед № РЗЗ – 4118/24.08.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, представям своето становище по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” по: област на висше образование Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). Конкурсът е обявен и се провежда при спазване на всички клаузи от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това дава право на Научното жури да проведе оценяването на кандидата съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски”. Представеният комплект документи и научни трудове е релевантен към конкурса.

Доц. Атанасова е изявен изследовател и преподавател в областта на специалната педагогика. Уважавана е като учен с авторитет в университетските среди. Цялостната ѝ дейност е основана на сериозно образование и солидно последователно кариерно развитие.

През 1979 г. завършва полувисш институт за начални и прогимназиални учители „Любен Каравелов”, гр. Кърджали, а през 1987 г. придобива висше образование в ПУ „Паисий Хилендарски”, специалност биология и химия. Има следните квалификации и дипломи за завършено обучение: биолог, учител по биология с втора специалност химия (ПУ „Паисий Хилендарски”, 1987), преквалификация по олигофренопедагогика (СУ „Св. Климент Охридски” – ЦИУУРК, 1985), втори и първи клас квалификация по биология (ПУ „Паисий Хилендарски”, 1995; СУ „Св. Климент Охридски” – ЦИУУ,

1996), втори клас квалификация по олигофренопедагогика (СУ „Св. Климент Охридски” – ЦИУУРК, 1986) и първи клас квалификация по специална педагогика (ТУ – ИПКУ, Стара Загора, 1998).

Професионалното си развитие доц. дпн Жана Атанасова започва като учител (1979 – 1994 г.), а след това като помощник-директор на ПУ „Любен Каравелов”, Стара Загора (1994 – 1996 г.) и старши експерт по интегрирано обучение, специални училища и домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа в Регионален инспекторат по образование – Стара Загора (1996 – 2007 г.). Преподавателската и научната ѝ кариера започва от 2005 г. като хоноруван преподавател в Тракийски университет, Стара Загора, Педагогически факултет, Медицински факултет, Аграрен факултет, Департамент за информация и повишаване на квалификацията на учителите – Специална педагогика. От 2007 г. е доцент по специална педагогика в департамент за информация и повишаване квалификацията на учителите, Тракийски университет – Стара Загора. През 2004 г. получава диплома за ОНС „доктор” по Специална педагогика с дисертация на тема: „Екологичното обучение и възпитание в свободноизбираемата подготовка 5. – 7. клас на помощното училище”. През 2016 г. ѝ е присъдена научната степен „доктор на науките” по Специална педагогика за защитен дисертационен труд на тема: „Помощни средства и технологии за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в професионалната подготовка на ресурсните учители”.

Обща характеристика на дейността и научната продукция на кандидата

Учебно-педагогическа дейност

От 2011 г. доц. дпн Атанасова е доцент по специална педагогика в катедра „Педагогика и управление на образованието” към Педагогически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”. Обучава студенти по специална педагогика, социална педагогика, предучилищна и начална училищна педагогика и социални дейности. Преподава лекции по Въведение в специалността, Ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП, Помощни средства и технологии при хора с увреждания и СОП, Допълнителна подкрепа на ученици със СОП, Приобщаващо образование и др., свързани с въпросите за включването на децата и учениците със специални образователни потребности в приобщаваща среда на детската градина и училището, с творческите подходи и методи за приобщаване на дейности към образователната среда. Координатор е на специалност Специална педагогика в ОКС „бакалавър” и на специалност Специална педагогика – ресурсен учител в ОКС „магистър”. Активно участва при създаването на нови учебни планове и програми на педагогическите специалности в Педагогически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”. Ръководител е

на 6 докторанти, трима от които успешно са защитили дисертационните си трудове, един – отчислен с право на защита. Ръководила е над 30 успешно защитили дипломанти в ОКС „бакалавър” и ОКС „магистър”. Ръководител на специализации за следдипломна квалификация по специална педагогика. Член е на Съюза на Учените в България и на Асоциацията на професорите от славянските страни. Активен член на редакционната колегия на издавани сборници на Асоциацията на професорите от славянските страни в периода 2015 – 2020 г. Посочената фактология е доказателство, че настоящото академично израстване е логично в професионалната реализация на доц. Атанасова. Тя е разпознаваем учен, с безспорен научен авторитет сред колегията.

Научна и научно-приложна дейност

Доц. дпн Жана Атанасова Янкова участва в конкурса за професор с общо **50 научни труда**, съответно **3 монографии** (едната от които е хабилитационен труд); **1 студия**; **38 научни статии**, от които 30 на български език и 8 на чужд език; **7 учебници** и учебни помагала за студенти и **1 помагало** за ученици. Всичките научни публикации са по шифъра на конкурса за академичната длъжност „професор” и са публикувани след придобиването на научното звание „доцент”. Разглеждат значими и актуални за съвременната специална педагогика теми. Наукометричните показатели на доц. дпн Атанасова значително надхвърлят минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност, предвидени за заемане на академичната длъжност „професор” (общо 1875.13 точки, при минимални 550). Това е атестат за сериозна и интензивна научна дейност.

Представеното от кандидата приложение 14.2. за цитиранията показва общо 54 цитирания в монографични трудове и в научни издания, част от които са реферирани и индексирани в бази данни с научна информация. Според Удостоверение от поделение „Научна и проектна дейност” при ПУ „Паисий Хилендарски”, в периода 2014 – 2020 г. доц. дпн Жана Атанасова е участвала в 8 научноизследователски проекта, на един от които е била ръководител проект. Участвала е като академичен наставник в проект „Студентски практики” фаза 1 и фаза 2 и като член на изследователски екипи в редица национални и образователни проекти.

Специален интерес представлява монографията „**Детерминанти в достъпа до образование на деца и ученици със специални образователни потребности**” (284 стр., ISBN 978-619-202-513-7, 2019, Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“) – представена като **хабилитационен труд**. Тя предлага задълбочено изследване, компетентно представящо образователните политики и промените на законодателството през последните години в световен, европейски и национален план по отношение на образованието на ученици със СОП. Нещо повече, монографията

насочва вниманието към възможността за включването на децата и учениците със СОП в общообразователна среда чрез прилагане на добри практики и оптимална организация на достъпа им до образование. Книгата се състои от четири глави. Първата се фокусира към възникването и развитието на достъпа до обучение на децата със СОП, като е отделено място на детерминантите на достъпа до образование. Втора глава представя възможността за достъп до образование на различните групи деца със СОП (със сензорни увреждания, с физически и множество увреждания, с интелектуални затруднения, с езиково-говорни нарушения, със специфични нарушения на способността за учене, с разстройства от аутистичния спектър и с емоционални и поведенчески разстройства).

Достойнството на монографията е и в изследователската част – в трета глава се обосновава изследователската методология, а в четвърта са предложени и компетентно анализирани данни от проведено изследване на директори на училища и детски градини от пет области (Стара Загора, Пазарджик, Хасково, Кърджали и Смолян), както и на експерти, участвали в изследването.

Публикациите на доц. Атанасова се отличават с боравене с точни научни понятия, с умение за формулиране на изводи и препоръки, както и със собствен стил и почерк. В този контекст е монографията **„Помощни средства и технологии за деца и ученици със специални образователни потребности в приобщаващото образование”** (136 стр., ISBN 978-619-202-568-7, 2020, Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“) – публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”. В нея се представя многообразието на помощните средства и технологии и възможността за използването им в образователния процес на учениците със СОП. На основата на класификацията на помощните средства и технологии в образованието се визира необходимостта от индивидуалното им приложение в зависимост от потребностите на конкретното дете.

Приемам всичките публикации на доц. дпн Жана Атанасова, които могат да се обособят в няколко тематични области. Те определено имат приноси за обогатяване на теоретико-приложните аспекти на специалното и приобщаващото образование:

1) *Достъп до образование на децата и учениците със СОП* (публикации 1, 5) – изследвани са основните компоненти на достъп до образование, анализирани са политиките и законодателството в областта на образованието на учениците със СОП, предложен и анализиран е въпросник за самооценка на директорите на детските градини или училищата относно достъпността до образование на деца и ученици със СОП.

2) *Помощни средства и технологии в обучението на деца и ученици със СОП* (публикации 3, 15, 19, 20, 23, 29, 38, 42) – осъществено е глобално изследване на проблема за помощните средства и технологии в обучението на деца и ученици със СОП, прецизиран е категориалният апарат и класифицирането на помощните средства и технологии и експериментално е проучено оценяването и препоръчването на помощни средства и технологии на децата и учениците със СОП от екипите за личностно развитие в детските градини и училищата.

3) *Ресурсно подпомагане, приобщаващо образование и подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП* (публикации 6, 7, 14, 16, 21, 26, 27, 31, 32, 35, 36, 37, 39) – в детайли е представено и анализирано развитието на ресурсното подпомагане в България, обективизирани са компетентностите на ресурсния учител. Проучени и разработени са съществени въпроси на новата образователна парадигма по отношение на децата със СОП – приобщаващото образование. Изяснена е връзката приобщаващо образование – подкрепяща среда като фактор за личностното развитие на децата със СОП.

4) *Обучение на деца и ученици със СОП* (публикации 2, 9, 12, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 41) – изяснена е същността на понятията корекционно-развиващо обучение и рехабилитационно обучение. Осъществено е цялостно теоретично изследване на проблема за обучението на децата и учениците със СОП, като е акцентирано на значението на подкрепящата среда за осъществяване на това обучение.

5) *Професионална подготовка на студенти от професионално направление педагогика и квалификация на специалисти работещи с деца и ученици със СОП* (публикации 4, 8, 11, 13, 17, 18, 22, 28, 40) – публикациите имат сериозни достойнства по отношение на анализа на професионалната подготовката на студентите за работа с децата и учениците със специални образователни потребности в условията на приобщаващото образование. Очертани са основните позиции и изисквания за продължаващата квалификация на ресурсния учител като са изведени авторски предложения относно нейното подобряване.

6) *Учебници и учебни помагала за студенти и ученици* (публикации 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50) – развити и аргументирано представени идеи за допълнителна подкрепа за децата със СОП, за базисните образователни стратегии, за моделите на работа в приобщаваща среда. Презентирани са авторски арттерапевтични упражнения за развиване на индивидуалността на учениците, описани резултати от апробиране на електронно учебно помагало Човекът и природата в света на геометрията за ученици със СОП.

Приносителите, които доц. Жана Атанасова прави чрез научноизследователската и публикационната си дейност са многобройни. Те са значими за науката и практиката и в частност, за някои методики на Специалната педагогика. Научните ѝ интереси са насочени към образованието на децата и учениците със СОП. С вещина и професионализъм са представени иновационни идеи с висока социална значимост.

Критични забележки и препоръки

Нямам основание за критични бележки. Препоръчвам на доц. Атанасова да продължава последователно и задълбочено да анализира предизвикателствата при осъществяване на приобщаващото образование на децата и учениците със СОП и подготвя публикации по актуални и значими теми.

Лични впечатления

Познавам доц. дпн Жана Атанасова почти от две десетилетия. Тя е коректен и позитивен колега, опитен изследовател, ерудиран учен и преподавател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатурата на доц. дпн Жана Атанасова Янкова за „професор” в професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за негово приложение и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Анализът на научноизследователската, експертната и учебно-педагогическата дейност на доц. Атанасова в областта специалната педагогика, както и професионална ѝ активност я утвърждават като уважаван член на академичната общност. Това ми дава основание **убедено да дам своята положителна оценка** и да препоръчвам на уважаемото Научно жури да предложи на ФС на Педагогически факултет да бъде избрана **доц. дпн Жана Атанасова Янкова** на академичната длъжност „професор” по област на висше образование Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика на обучението (Специална педагогика).

28.09.2020 г.

Изготвил становището:

гр. Шумен

/проф. д-р Снежана Николова/